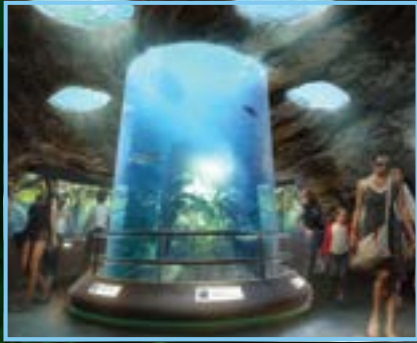

állatvilág^{nk}

FANK-MTTM

KÉTHAVI ISMERETTERJESZTŐ MAGAZIN • 2016. március-április • III. évfolyam 2. szám

BIODÓM

IDŐUTAZÁS
A VÁROSLIGETBEN

URALKODÓK ORSZLÁNJAI

KUTYÁBÓL FARKAS

MADARAINK ÉS A KLÍMAVÁLTOZÁS

JAGUÁR- ORSZÁGBAN

www.allatvilag.hu

495 Ft

16002

9 772064 517008

KUTATÓÁLLOMÁS AZ ŐSERDŐBEN 2.

AMAZONASI MENEDÉKHELY

Limától (Peru fővárosától) a repülőgép Cuzco hegyek közé szorított repterén megállva, összesen négy órát repül Puerto Maldonadóig, Madre de Dios tartomány székhelyéig. Puerto Maldonadótól a Rainforest Expeditions buszaival kétórás zötykölődés vezet az őslakos indián közösség területén a Tambopata folyóhoz. A kikötőben csónakokba szállunk, s 4 órát utazunk a folyón felfelé a Refugio Amazonas nevű erdei turistaszállásig.

A csónakokból kiszállva, a tízórás utazás után még fel kell kapaszkodni a meredek, agyagos partfalba faragott lépcsőkön, és haladni az őserdőbe vágott ösvényen néhány száz métert, hogy a cölöpökön álló, pálmalevelekkel fedett szálláshelyhez érjünk. Már sötét van, a trópusokon hamar alkonyodik, de a diszkrétén, petróleumlámpákkal kivilágított falépcsőknél üdítő gyümölcslel és gőzölgő arctörölkökkel várnak, hogy kívül-belül leöblítsük az idevezető út porát. Épp hidegfront van, az El Niño hatása, úgyhogy a remek svédasztalos vacsora után még melegvizes gumipalackokat is osztogatnak az ágyak felmelegítéséhez. Az apartmannak is beillő vendégszobák minden elképzelést felülmúlnak: oldalt az erdőre nyitottak, a bútortzat, a díszítés mindenütt természetes anyagokból (fából, hánacsból, kéregből, bambuszából) van, még a szobához tartozó személyes trezort is fakéreg borítja.

A baldachinos ágyakat lehajtható szúnyogháló védi az éjjeli rovarok ellen, s mindegyik hálószobához külön folyóvizes fürdőszoba tartozik. A hozott szappant, sampont, tusfürdőt kéretik nem használni, hanem adnak helyette környezetbarát, lebomló, természetes illatú saját illatszert. Minden tartozékon ott a Rainforest Expeditions logója, hogy tudatában legyünk a legapróbb részletekig megtervezett és gondosan kivitelezett szolgáltatáscsomagnak.

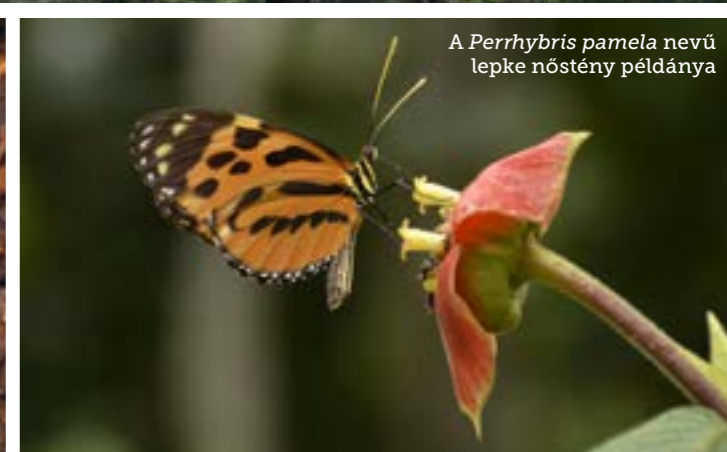
AMAZONASI MENEDÉKHELY

Az „Amazonasi menedékhely” (Refugio Amazonas) a másodikként épített őserdei turistaszállása az 1989-ben alapított ökoturisztikai cégnek. Négyórányi hajóútra van Puerto Maldonadótól, s 32 szobával várja a vendégeket. Fő célcsoportja a kisgyermekes családok, ezért játszótérrel, játszóházzal és

Gyakori, nyúl nagyságú rágcsáló a barna aguti (*Dasyprocta variegata*)

Ostorlábú (*Heterophrynus elaphus*)

A *Perrhybris pamelá* nevű lepke nőtény példánya

gyermekfoglalkozásokkal áll a rendelkezésükre. A szálláshelyet körülvevő, több mint 200 hektáros, magántulajdonban lévő őserdő azonban nemcsak a szinte érintetlen élővilágra kíváncsi turistáknak szolgál látványossággal, hanem a kutatók számára is „aranybánya”. Talajlakó ízeltlábúakat, százlábúakat, ikerszelvényeseket még soha senki nem gyűjtött ezen a vidéken, így nem csoda, hogy már az első néhány nap, az erdőben gyűjtött avart kirostálva és fehér lepedőn szétválogatva, találtunk olyan fajokat, amelyek minden bizonnyal a tudományra újak, ráadásul Dél-Amerika e területéről még az állatrendszertani kategória szintjén sem voltak ismertek.

Ritka *Glomeridesmida* ikerszelvényes

Ormányos ikerszelvényes (*Siphonophorida*)

A napi három őserdei sétán szakavatott kalauzok mutatják be a néhány kilométeres körzetben felfedezhető látványosságokat: a hatalmas palánkgyökerű fák kérgén lapuló denevéreket, a gyökerek közti üregben rejtőző óriás madárpókot, a lombzatban rejtőzködő, zsákmányra váró zöld lándzsa-kigyót, a nappal a kidőlt fatörzsekben megbúvó, de éjjel préda után járó, félelmetes külsejű ostorlábú ízeltlábút, az ösvényen igyekvő levélvágó hangyák dolgos seregét. Természetesen a nagyobb termetű állatokkal, majmokkal, pekarival (dél-amerikai vaddisznó), agutival (nyúlhoz hasonló rágcsáló), kapibarával (nagy testű rágcsáló, „vízidisznó”) való találkozás előre nem kiszámítható, ám a Tambopata Nemzeti Rezervátumban ezek is gyakoriak, és sűrűn kerülnek a távcső vagy a fényképezőgép lencséje elé. Ragadozó macskafélék, jaguár, puma,

A rostált talajtörmelék kiválogatása számos apró újdonságot eredményez.

JAGUÁRORSZÁGBAN

Az egyik alapvető követelmény, ha bármilyen ökoturisztikai projektet kívánunk létrehozni bárhol a világon, hogy a lakosságot maximális tisztelet mellett bevonjuk a tevékenységbe. A helyi közösségek tökéletesen ismerik az ökoszisztémájuk működését, és ami ennél is fontosabb, a jövőben ők védelmezhetik ezáltal a saját élőhelyüket.

A Refugio Amazonas projekt azzal a céllal létesült, hogy megvédjék a hely biodiverzitását a lakosság bevonásával, a megelőző „dzsungelszállás”, a Posada Amazonas már jól bevált rendszerét követve. A Refugio Amazonas egy 200 hektáros privát rezervátum megvásárlásával kezdődött a Tambopata Nemzeti Rezervátum pufferzónájában. A projekt a Posada Amazonastól annyiban különbözött, hogy itt a helyi Condenado indián közösség nagyon kis létszáma miatt nem kapott közvetlen irányítási jogot és részese, viszont a közösség tagjait tanácsadóként bevonták a munkába, és így aktív tagjai lettek az „ökoturizmus fogaskerekének”.

Ezen a területen az egyik leggyakrabban végzett tevékenység a brazil dió (spanyolul castaña, *Bertholletia excelsa*) begyűjtése. A Refugiót brazildiófa-bérlemények veszik körül, amelyek területén a helyi családok az érési időszakot követően összegyűjthetik a földre hullott termést. Az állam engedélyezi számukra, hogy a brazil dió gyűjtése során az erdőben vadállatokra is vadászhasznanak, de kizárólag a saját igényeik kielégítésére.

A Refugio Amazonas projekt keretében azonban az a megállapodás született, hogy a rezervátum területén a brazil diót gyűjtő indiánok hagyjanak fel a vadászattal, s cserébe a vadhús helyett a projekt oldaláról kereskedelmi úton beszerzett húst (csirkét, sertés- és marhahúst) kapnak igényeik kielégítésére. A sikeres megállapodás következtében a Refugio

Amazonas környékén végleg megszűnt a helyi vadállomány gyérítése. A kutatók éves felmérései azt mutatják, hogy a környező erdőben egyre növekvő számban vannak újra jelen az olyan nagyvadak, mint a különféle majmok, a dél-amerikai vaddisznók (pekarik) vagy akár a rájuk vadászó és így visszatérő őshonos nagyragadozók. A jaguárt (*Panthera onca*) is egyre gyakrabban figyelhetik meg a Refugio Amazonast meglátogató ökoturisták.

A jövőre tekintve a Refugio Amazonas projektmenedzsei a brazil dió kereskedelmében és terjesztésében is segítik a gyűjtőgető bennszülött családokat. A dióbélből ízletes, cukorral, csokoládéval bevont csemege vagy éppen brazildió-olaj készül, és a korábban melléktermékként eldobott kemény, nehéz dióhéjakból pedig gyertyatartókat faragnak a Rainforest Expeditions erdei szálláshelyein. A nyers dióbelet sokféle helyi étel elkészítésénél hasznosítják, például a pirított brazildió-szeletekkel bevont sült csirke igazi ínycséség. Az emléktárgyakat pedig a turisták vásárolják szívesen, hogy otthon is emlékezzenek a Refugio Amazonas nyújtotta izgalmas őserdei élményekre.

Foto: Jeff Cremer

ocelot is élnek itt; őket még nehezebb megpillantani. Friss lábnyomaikat azonban könnyű fölfedezni, s a kutatóállomás körül felszerelt automata, infravörös érzékelővel ellátott, éjjel is működő fényképezőgép-csapdák bizonyítják, hogy az emberi érzékszervek számára láthatatlanul, de jelen vannak a környező erdőben. Ottlétünk alatt egy alkalommal a reggel ellenőrzött felvételek tanúsága szerint alig pár száz méterre a szálláshelytől, egy gyakran használt ösvényen, előző nap fényes délnél sétált el a hatalmas jaguár; tulajdonképp nem meglepő módon pontosan akkor, amikor a turisták többsége a fülledt melegben a délelőtti és a délutáni séták között épp sziesztaidejét tölti a függőágyakban...

VIDRÁK ÉS KAJMÁNOK

Az egyik kedvelt kirándulócélpont a pár kilométerre fekvő (Lago Condenado), mely valójában a Tambopata folyó lefűződött holtága. Itt a Refugio Amazonas emblémaállatát, az óriásvidrát lehet megfigyelni, de a víz fölé hajló ágakon előszeretettel tanyáznak hoacinok (*Opisthocomus hoazin*) is. Ez a madárfaj – rendjének egyetlen ma élő képviselőjeként – arról híres, hogy fiókái a szárnyat alkotó második és harmadik ujjuk végén jól fejlett karmokat hordanak. A kifejlett madár sem tud jól repülni: a lombkorona terméseit és gyümölcseit keresve, szárnyaival inkább kapaszkodik az ágakon, s egész megjelenése a kihalt, mintegy 150 millió éve élt *Archaeopteryx* ősmadár elképzelt küllemét idézi.

A Condenado-tóban kajmánok is élnek, ám az ő igazi élőhelyük inkább maga a Tambopata folyó. Az évszakonként gyorsan változó folyású, hol mély, hol sekély víz felváltva iszapos vagy kavicsos. A csendes, sekély kanyarokban, az épp lefűződő holtágak öbleiben szívesen lapulnak meg a 3-4 méterre is megnövő pápaszemes kajmánok; elejtésük, vadászatuk a védett területen szigorúan tilos. Megfigyelésükre éjszakai csónaktúrákat szerveznek, ahol erős fényű lámpákkal kutadják a megfelelő folyószakaszok partját, általában garantált sikerrel. A kajmánokat elvakítja a lámpafény, a visszatükröződő, piros pupillájuk alapján viszont messziről is könnyű észrevenni őket.

Az ökoturizmus már eddig is rengeteget segített az itteni esőerdők védelmében. A helybeliekben tudatosult, hogy az erdő sokkal többet ér, ha érintetlenül hagyják, mintha fanyagként eladják, ráadásul jóval fenntarthatóbb kereseti lehetőség is a jövőbeli generációk számára. Jelenleg a helyi lakosságból kerülnek ki az idegenvezetők és a turistákat kiszolgáló többi személyzet tagjai is. (Ezek az idegenvezetők 20 éve nemritkán még maguk vadásztak a tapírra, a pekari-ra és a kajmánra.) Továbbá egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a terepi kutatások is. Több nemzetközi kutatóutat, köztük a miénket is a perui állam (FINCyT: Tudományos és Technológiai Innovációs Alap) és a Rainforest Expeditions fele-fele arányban finanszírozta egy, a tudományos kutatást népszerűsítő pályázat keretében. A síkvidéki őserdő mélyén, a világ

Zöld lándzsakígyó (*Bothriopsis bilineata*)

biológiai sokféleségének egyik forró pontján rengeteg még a fölfedezendő új faj, de nemegyszer a már rég felfedezett fajokról is hiányosak az ismereteink. A biológusok legújabb eredményeit egy hamarosan induló honlap foglalja össze, amelyet folyamatosan bővítenek majd. Remélhetőleg ez felkelti további biológusok és turisták érdeklődését is, akár kutatni, akár látogatni érkeznek e szinte még érintetlen trópusi paradicsomba.

KORSÓS ZOLTÁN, GARAI CINTIA, OLÁH GYÖRGY

Pápaszemes kajmán (*Caiman crocodylus*)

Pekari (*Tayassu peccari*)

